

ЛАПЕНКО Т.Г.

*к.т.н., доцент кафедри безпека життєдіяльності
Полтавська державна аграрна академія*

КУЛЬТУРА ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Поняття «культура охорони праці» означає забезпечення права працівника на безпечні умови праці з залученням для цього зусиль держави, підприємців і працюючих на основі чітких норм законодавства, що мають виконуватися в обов'язковому порядку.

Впровадження культури охорони праці передбачає навчання і знання правил безпеки (охорони) праці як працівниками, так і їх роботодавцями; розуміння та усвідомлення виробничих небезпек спричинених ними ризиків, які потрібно суворо контролювати.

Також впровадження культури охорони праці та запобігання виробничому травматизму й професійній захворюваності означає чітке виконання своїх обов'язків підприємцями (роботодавцями), які зобов'язані створити чи мати добре відлагоджену та діючу за сучасними стандартами систему управління охороною праці. Разом з тим повноцінна культура охорони праці на підприємстві неможлива без залучення працівників, підвищення ними знань з питань охорони праці. Працівники можуть брати участь у процесі прийняття рішень, що стосуються заходів з охорони праці, безпосередньо чи опосередковано через своїх представників — профспілки, уповноважених осіб з питань охорони праці.

Крім викладеного вище «колективного» для підприємства розуміння культури охорони праці, її варто також розуміти в індивідуальному аспекті - як прояв ставлення працівника до проблем виробничої безпеки, що склався при виконанні службових обов'язків (назвемо це антропогенним принципом культури охорони праці). Такий підхід підкреслює адресованість культури охорони праці безпосередньо людині.

Співпраця керівників з працівниками значною мірою обумовлює такий важливий у системі профілактики виробничого травматизму та аварійності захід, як аналіз інцидентів — випадків, «що майже сталися». Випадки, котрим ледве вдалося запобігти, вважаються подіями, і дослідження яких може надати важливу інформацію для планування та вжиття адекватних заходів управління ризиками — їх стабілізації, зменшення чи уникнення. Для цього роботодавцям доцільно створювати таку атмосферу співпраці, коли працівники будуть налаштовані на усвідомлену необхідність інформування керівництва про випадки, «що майже сталися». Цьому сприятиме й створення спеціального інформаційного каналу, тобто організація надання такої інформації.

Належного рівня культури охорони праці можна досягнути тоді, коли безпека виробництва, і в першу чергу — безпека працівників, є справжньою цінністю підприємства, головною метою здійснюваної на ньому політики охорони праці. Результат залежить від її реальної значущості, а розуміння цього є ключем до створення культури охорони праці.

Щоб побудувати культуру охорони праці, необхідно запровадити таку систему управління, що забезпечувала б регулярний контроль управлінського

персоналу та діяльність середньої виробничої ланки керівників; керівництву вищої ланки демонструвати на практиці, що безпека праці є одним з пріоритетів підприємства; кожному працівникові, котрий проявив до того зацікавленість, надавати змогу брати участь у діяльності пов'язаній із забезпеченням охорони праці; створити гнучку систему організації робіт з охорони праці, причому на всіх рівнях (підприємства, цеху, служб тощо), передбачати можливість вибору й потрібних заходів і засобів; будь-які зусилля працівників, спрямовані на забезпечення безпеки праці, сприймати як позитивні й використовувати при цьому заходи стимулювання роботи з охорони праці. Адже часто буває так, що основну роль у системі стимулювання працівників відіграє тільки підвищення продуктивності праці. Потрібно також мати на увазі, що приховування фактів травмування, інцидентів заради одержання стимулюючої винагороди (ефект самоцілі стимулювання) тільки спотворить сутність культури охорони праці.

До елементів (складових) культури охорони праці на підприємстві належать організаційна культура; культура управління охороною праці; культура профілактики з охорони праці; культура робочого місця; культура взаємних стосунків керівників і підлеглих; культура виробничої та трудової дисципліни — культура ставлення до нормативних вимог, до роботи з нормативно-технічною та організаційно-розпорядчою документацією; культура пропаганди та поширення знань з питань охорони праці.

Для оцінки культури охорони праці як специфічної характеристики підприємства важливо визначити наявність і стан таких складових, як правила та вид роботи; умови праці, технічні елементи; планування роботи — організація, управління, інформація; персональна поведінка під час роботи, груповий вплив; компетентність, кваліфікація, досвід, дані про тренінг; забезпечення якості управління якістю; відхилення від регламентів діяльності; контроль; технічне обслуговування.

Зрозуміло, що цей перелік не є вичерпним, а розкриття змісту кожного із зазначених елементів потребує окремого викладення. Проте обов'язковим елементом культури охорони праці на підприємстві має бути принцип гарантування безпеки праці працівників, а його дотримання повинно базуватися на індивідуальній відповідальності за безпеку кожного працівника — від роботодавця до рядового співробітника. Це буде своєрідним психологічним інструментом у створенні та реалізації культури охорони праці. Ідеологічною ж основою культури охорони праці повинна стати парадигма «безпека праці в усьому, повсюди, завжди».

Література:

1. Охорона праці №11. – К., 2010.
2. Охорона праці №2. – К., 2010.
3. Баева И.А. Психология безопасности: теоретическая основа практической помощи человеку в экстремальной ситуации / И.А. Баева //Журнал практического психолога. - 2008 - №4.